

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A
VITENDO VYA KUJIFUNZA SANAA

684

Muda: Saa 3

MAJIBU

Mwaka: 2018

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B na C.
2. Jibu maswali yote katika sehemu A na maswali mawili kutoka kila sehemu B na C.

maktaba.tetea.org

1. Taja kanuni nne za uchoraJi picha kutokana na vitu halisi.

Kutazama kwa makini: Angalia kitu, kama mti, ili uchore muundo wake kwa usahihi.

Kuchora muundo wa msingi: Anza na muundo rahisi, kama duara kwa tunda, kabla ya kuongeza maelezo.

Kutumia rangi zinazofaa: Tumia rangi zinazolingana, kama kijani kwa majani ya mti.

Kuzingatia uwiano: Hakikisha uwiano, kama tunda liwe ndogo kuliko mti kwenye picha.

2. Kwa kutumia hoja mbili, fafania kwa ufupi namna ya kupaka rangi za maji.

Kupaka kwa brashi: Tumia brashi ndogo kupaka rangi za maji, kama kupaka manjano kwenye picha ya jua, ili rangi iwe sawa.

Kukausha rangi: Acha rangi ikauke baada ya kupaka, kama picha ya mti iliyopakwa kijani, ili isiharibike.

3. Kwa kutumia hoja mbili, tofautisha kati ya mbinu shirikishi na mbinu si shirikishi kiasi.

Mbinu shirikishi:

Watoto hushiriki, kama kuchora picha ya jua pamoja na wenzao.

Inawafanya watoto wajifunze kwa vitendo, kama kupaka rangi kwa mikono yao.

Mbinu si shirikishi kiasi:

Mwalimu anaelezea peke yake, kama kusimulia jinsi ya kuchora bila kuwashirikisha watoto.

Watoto husikiliza tu, kama mwalimu akichora peke yake kwenye ubao.

4. (a) Eleza maana ya neno Ufinyanzi.

(b) Orodsha msingi miwili ya Ufinyanzi.

(a) Maana ya Ufinyanzi:

Ufinyanzi ni kumudu vitu kwa kutumia udongo au vifaa vingine, kama kufinyanga udongo kuunda yai au kikapu.

(b) Msingi miwili ya Ufinyanzi:

Udongo laini: Tumia udongo laini, kama udongo wa nyanzi, ili uwe rahisi kufinyanga.

Usalama: Hakikisha vifaa ni salama, kama udongo usiwe na mawe makali, ili watoto wasiumie.

5. Ainisha mbinu nne zinazotumiwa katika kufundishia watoto wa Elimu ya Awali mada ya ufundi.

Kutumia mifano: Onyesha mifano, kama yai la udongo, ili watoto waige.

Kushirikisha watoto: Wape watoto vifaa, kama udongo, ili wafanye ufundi wao.

Kutumia nyimbo: Tumia nyimbo, kama “Tufinye udongo,” kufanya ufundi uwe wa kufurahisha.

Kusimulia hadithi: Simulia hadithi, kama “Sungura alifanya kikapu,” kuwafundisha ufundi.

6. Bainisha sifa nne za maumbo ya msingi katika ufundaji.

Urahisi: Maumbo yawe rahisi, kama duara, ili watoto wayachore kwa urahisi.

Uwazi: Maumbo yawe wazi, kama pembe tatu, ili watoto wayatambue.

Kuvutia: Maumbo yawe ya kuvutia, kama mraba uliopakwa rangi nyekundu.

Kufundishia: Maumbo yawe ya kufundishia, kama mstatili unaofundisha pande zinazolingana.

7. (a) Eleza maana ya neno kupiga chapa.

(b) Taja vifaa vinne vinavyotumiwa katika kupiga chapa maumbo kwa kusugua.

(a) Maana ya kupiga chapa:

Kupiga chapa ni kumudu picha au muundo kwa kupaka rangi kwenye uso, kisha kuweka karatasi juu yake na kusugua ili picha ihamie kwenye karatasi.

(b) Vifaa vinne vinavyotumiwa:

Karatasi: Inatumika kuhamishia muundo, kama karatasi nyeupe juu ya kitu.

Krayoni: Inatumika kusugua, kama krayoni nyekundu kusugua juu ya karatasi.

Sarafu: Inatumika kama muundo, kama sarafu ya shilingi 200 kwa muundo wake.

Majani: Yanatumika kama muundo, kama majani ya mti yanayochapwa kwa kusugua.

8. Orodsha faida nne za kutumia oneshwa mbinu katika kufundishia na kujifunzia mada ya “Uchapaji” kwa watoto wa Elimu ya Awali.

Kufanya somo la vitendo: Onesha, kama kusugua sarafu, inawafanya watoto wajifunze kwa vitendo.

Kuvutia watoto: Onesha, kama kupiga chapa majani, inawavutia watoto kushiriki.

Kusaidia uelewa: Onesha, kama kuonyesha hatua za kusugua, inawasaidia watoto kuelewa uchapaji.

Kukuza ubunifu: Onesha, kama kupiga chapa maumbo tofauti, inawasaidia watoto kuwa wabunifu.

9. Taja mbinu nne za utoji sauti katika kumudu.

Kupiga kelele: Watoto wanapiga kelele, kama “Aaa!” wakati wa kumudu wimbo.

Kupiga ngoma: Wanapiga ngoma kwa vijiti, kama kupiga chupa iliyofunikwa, kutoa sauti.

Kuiga sauti za wanyama: Wanapiga sauti, kama “Moo” kwa ng’ombe, wakati wa kumudu.

Kupiga makofi: Wanapiga makofi kwa midundo, kama wakati wa kucheza wimbo.

10. Kwa kifupi, eleza maana ya dhana, zifuatzo kama zinavyotumiika katika kufundishia na kujifunzia wa watoto wa Elimu ya Awali:

(a) Njia

(b) Mbinu

(c) Zana

(d) Makunzi

(a) Njia:

Njia ni mkabala wa kufundishia, kama kutumia michezo kufundisha rangi.

(b) Mbinu:

Mbinu ni hatua za kufundishia, kama kuonyesha jinsi ya kupaka rangi kwa brashi.

(c) Zana:

Zana ni vifaa vya kufundishia, kama udongo unaotumika kufinyanga maumbo.

(d) Makunzi:

Makunzi ni vifaa vya kumudu, kama chupa inayotumika kama ngoma ya kupiga.

11. “Vitendo vya Kujifunza Sanaa ni somo la vitendo zaidi kuliko somo la vitendo zaidi kuliko somo la Hisabati.” Thibitisha kauli hii kwa kutumia hoja sita. Thibitisha kauli hii.

Kugusa vifaa: Sanaa inawashirikisha watoto kugusa, kama kupaka rangi, kuliko Hisabati inayohitaji kuhesabu.

Kukuza ubunifu: Sanaa inawasaidia watoto kuwa wabunifu, kama kuchora picha, kuliko Hisabati inayohitaji sheria za hesabu.

Kushirikisha mikono: Sanaa inahitaji mikono zaidi, kama kufinyanga udongo, kuliko Hisabati inayohitaji kufikiri zaidi.

Kuvutia zaidi: Sanaa inawavutia watoto kwa rangi, kama kupaka manjano, kuliko Hisabati inayohitaji kuzingatia namba.

Kufanya vitendo: Sanaa inahusisha vitendo zaidi, kama kupiga chapa, kuliko Hisabati inayohusisha maswali ya namba.

Kufurahisha: Sanaa inawafurahisha watoto, kama kucheza wimbo, kuliko Hisabati inayohitaji umakini wa hesabu.

12. Fafanua mambo sita ya kuzingatia ili muligizaji aweze kufanikisha kauli kufikisha ujumbe uliokusudiwa kwa hadhira.

Lugha wazi: Tumia lugha rahisi, kama “Mti ni kijani,” ili watoto waelewe.

Sauti ya juu: Tumia sauti ya juu, kama kupiga kelele “Aaa!” ili kuvutia watoto.

Miondoko: Tumia miondoko, kama kucheza kama sungura, ili kufanya muligizaji aonekane wa kweli.

Kuvutia: Tumia vifaa vya kuvutia, kama rangi za wanyama, ili watoto wazingatie.

Kushirikiana: Shirikiana na watoto, kama kuuliza “Sungura anafanya nini?” ili wajihusishe.

Kufikisha ujumbe: Hakikisha ujumbe unaofikishwa, kama “Tushirikiane,” unawasilishwa wazi.

13. Kwa kutumia hoja tano, oneshwa umuhimu uliopo kwa watoto wa Elimu ya Awali kujifunza dhana ya ufundi.

Kukuza ubunifu: Ufundi, kama kufinyanga udongo, unawasaidia watoto kuwa wabunifu.

Kukuza ujuzi wa mikono: Kufanya yai la udongo kunawasaidia watoto kuimarisha mikono yao.

Kujifunza kwa vitendo: Ufundi unawafundisha kwa vitendo, kama kupamba kikapu cha karatasi.

Kushirikiana: Ufundi unawafundisha kushirikiana, kama watoto wawili wakifanya ngoma pamoja.

Kufurahisha: Ufundi unawafurahisha, kama kupaka rangi kwenye yai la udongo, hivyo kupunguza msongo.

14. Fafanua faida sita za tathmini katika somo la Vitendo vya Kujifunza Sanaa.

Kutambua uelewa: Tathmini inasaidia kutambua uelewa, kama kuuliza “Paka rangi nyekundu kwenye tunda.”

Kusaidia maendeleo: Inasaidia mwalimu kurekebisha, kama kufundisha tena ikiwa watoto hawajapaka rangi vizuri.

Kuwapa motisha: Inawapa watoto motisha, kama kuwapongeza “Hongera kwa kupaka vizuri.”

Kupanga somo la baadaye: Inasaidia mwalimu kupanga, kama kuongeza changamoto ikiwa watoto wanaelewa.

Kutambua ubunifu: Inasaidia kuona ubunifu, kama mtoto akichora picha ya mawazo yake.

Kushirikiana: Inasaidia kuona ushirikiano, kama watoto wakishirikiana kupaka picha moja.

15. Eleza changamoto tano za ufundishiaji na ujifunzaji wa somo la Vitendo vya Kujifunza Sanaa katika shule za Elimu ya Awali.

Ukosefu wa vifaa: Vifaa kama rangi za maji vinaweza kukosekana, hivyo kufundishia kunakuwa ngumu.

Usalama: Vifaa kama udongo wenye mawe vinaweza kuumiza watoto, hivyo kuleta changamoto.

Ukosefu wa nafasi: Darasa dogo linaweza kuzuia shughuli, kama kupaka rangi kwa watoto wengi.

Tofauti za uwezo: Watoto wengine wanaweza kushindwa kuchora, hivyo mwalimu anahitaji kuwasaidia zaidi.

Kuvurugika: Watoto wanaweza kuvurugika, kama kucheza badala ya kupaka rangi, hivyo kufundishia kunakuwa ngumu.

16. Kwani ni muhimu kwa mwalimu kufanya maandalizi kabla ya kufundishia? Toa sababu tano.

Kupanga somo: Maandalizi yanasaidia mwalimu kupanga, kama kuandaa picha za kupaka rangi.

Kuhakikisha vifaa: Yanasaidia kuandaa vifaa, kama rangi za maji, ili somo liende vizuri.

Kufanikisha malengo: Yanahakikisha malengo yanafanikishwa, kama kufundisha kupaka rangi nyekundu.

Kupunguza mkanganyiko: Yanapunguza mkanganyiko, kama kuepuka kukosa vifaa vya kufundishia.

Kuvutia watoto: Yanasaidia kuandaa shughuli za kuvutia, kama wimbo wa rangi, ili watoto washiriki.